

Innhold

Forord	13
DEL I	
Barn og lek	15
Kapittel 1	
Nyere syn på barn og barndom	17
Endringer i synet på barn og barndom	17
Framvekst av det medvirkende, meningsskapende barnet	21
Konsekvenser av nyere syn på barn og barndom	22
Forsøk på et metaperspektiv	24
Konklusjon	25
Den videre oppbyggingen av boken	26
Anbefalt litteratur for videre lesning	26
Arbeidsoppgaver	27
Kapittel 2	
Lek som fenomen – lekens mangfold	28
Innledning	28
Fenomenet lek er mangesidig og sammensatt	29
Hvorfor er barnehagebarns lek viktig?	33
Hva er karakteristisk for lek?	34
Lekens generelle egenskaper	35
Forsøk på å forstå lek som begrep	36

En flerdimensjonal forståelse av lek	37
Anbefalt litteratur for videre lesning	40
Arbeidsoppgaver	41
 Kapittel 3	
Lekens aktualitet i dagens samfunn	42
Innledning	42
Intervensjon – skal vi blande oss inn i barns lek?	43
Ulike former for innblanding (intervensjon)	45
Utfordringer	47
Leketøyet i det moderne samfunn	48
Er dataspill lek?	49
Barnehagen med egen «hjemmeside»	51
Konklusjoner	52
Anbefalt litteratur for videre lesning	52
Arbeidsoppgaver	53
 Kapittel 4	
Lek – en utfordring for læring	54
Bakgrunn	54
Omsorg, lek og læring	56
Omsorg som basis	56
Lek	57
Helhetlig læring – en bred forståelse av læring	60
Relasjonen lek–læring	63
Lek – opplevelse – læring	64
Nye formålsparagrafer for skole og barnehage	65
Utfordringer	65
Anbefalt litteratur	67
Arbeidsoppgaver	67

DEL II

Grunnsyn og lek	69
-----------------------	----

Kapittel 5

Pedagogisk grunnsyn og lek	71
Innledning	71
Pedagogisk grunnsyn som begrep	71
Filosofisk grunnsyn	72
Sosiologisk grunnsyn	73
Psykologisk grunnsyn	74
Pedagogisk grunnsyn og lek	75
Eksempel	76
Oppsummering	76
Anbefalt litteratur for videre lesning	77
Arbeidsoppgaver	77

Kapittel 6

Psykologiske retninger og lek	78
Bakgrunn	78
Psykologiske retninger	79
Kognitiv teoriforankring	79
Læringsteoretisk forankring	80
Psykodynamisk forankring	82
Humanistisk forankring	83
Anbefalt litteratur for videre lesning	84
Arbeidsoppgaver	85

Kapittel 7

Pedagogiske retninger og lek	86
Innledning	86
Utfordringen med inndeling i pedagogiske retninger	86
Synet på oppdragelse/dannelse	88
Vekstpedagogisk retning	90
Formidlingspedagogisk retning	90
Dialogpedagogikken	91
Dialogpedagogikk som motkritikk	91
Begrepet dialogpedagogikk	93
Videreføring på dialogpedagogikkens grunn	93

Diskursetikken	93
Helhetlig pedagogikk og kommunikativ handlingsdyktighet	95
To dimensjoner i forståelsen av helhetlig pedagogikk	96
Konklusjoner	97
Anbefalt litteratur for videre lesning	97
Arbeidsoppgaver	97
DEL III	
Utvalgte teorier om lek	99
Kapittel 8	
Kognitiv og sosiokulturell teori om lek	101
Piagets kognitive teori	101
Forklaring av erkjennelse og lek	102
Lekens opprinnelse	104
Lekens utvikling med alder	105
Regellek og moralsk utvikling	106
Kritiske kommentarer til Piagets teori	107
Vygotskijs sosiokulturelle teori	109
Bakgrunn	109
Vygotskijs teori om sosial og kulturell utvikling	110
Særtrekk ved Vygotskij i forhold til Piaget	111
Vygotskijs syn på lek	113
Kritiske kommentarer – Vygotskij	115
Forskning med kognitiv tilnærming	115
Konklusjoner	117
Anbefalt litteratur for videre lesning	117
Arbeidsoppgaver	118
Kapittel 9	
Personlighetsteori om lek	119
Eriksons psykososiale teori – en skisse	119
Kriser	121
Eriksons teori om lek	123
Eriksons teori som utgangspunkt for behandling av barn med angst	125
Konklusjoner og kritiske kommentarer	127

Anbefalt litteratur for videre lesning	129
Arbeidsoppgaver	129

Kapittel 10

Samfunnskritisk teori om lek	130
Leontjevs miljøorienterte teori	130
Hovedpunkter i miljøorientert teori om lek	135
Noen kritiske kommentarer	136
Anbefalt litteratur for videre lesning	138
Arbeidsoppgaver	138

Kapittel 11

Sosialantropologiske tilnæringer til lek	139
Generelt	139
Teorier om samspill – sosialantropologiske tilnæringer: innledning . .	140
Lek som selvutvikling gjennom relasjoner	143
Lek som kommunikasjon	145
Bateson	146
Garvey	147
Schwartzman	148
Et lite utvalg forskning rettet mot barns samspill og lek	149
Kritiske kommentarer	150
Anbefalt litteratur for videre lesning	151
Arbeidsoppgaver	152

Kapittel 12

Filosofiske tilnæringer til lek	153
Buytendijk	154
Gadamer og Schiller	155
Sutton-Smiths tilnærming	157
Anbefalt litteratur for videre lesning	159
Arbeidsoppgaver	159

Kapittel 13

Lek og sosial motivasjon	160
Bakgrunn	160
Om indre motivasjon, selvpoppfatning og sosiale relasjoner i lek	162

Noen pedagogiske konsekvenser	169
Anbefalt litteratur for videre lesning	171
Arbeidsoppgaver	171
Konklusjoner del III.	172
Del IV	
Praktisk-pedagogiske utfordringer	173
Kapittel 14	
Lek i pedagogisk arbeid	175
Innledende refleksjoner	175
Premisser for bruk av lek i pedagogisk arbeid	177
Barnehagelærerens tilrettelegging for lek	178
En arbeidsmodell for bruk av lek i pedagogisk arbeid	180
Lek som kompetansefelt og utvikling av yrkesrollen	184
Voksenrollen og barns lek – noen refleksjoner	185
Anbefalt litteratur for videre lesning	187
Arbeidsoppgaver	187
Kapittel 15	
Teori og praksis om barn og lek	188
Lek, kultur og samfunn	188
Lek, opplevelse, læring – på selvoppfatningens grunn	189
Teori om lek og pedagogisk kompetanse	193
Lek og pedagogisk kvalitet	194
Konklusjoner	197
Anbefalt litteratur for videre lesning	199
Arbeidsoppgaver	199
Sluttord	200
Referanser	202
Register	216